

KOZMA ÁGNES

BEVEZETŐ

A tematikus szám kettős céllal született: egyfelől magyarul is elérhetővé teszi *Schalock és munkatársainak* 2002-es életminőség konszenzus tanulmányát, amely nemzetközi szinten meghatározó jelentőségű volt az elmúlt 15 év témával kapcsolatos kutatásaiban, valamint a szolgáltatásokról való gondolkodás fejlődésében. Másfelől a fordításhoz kapcsolódva a tematikus szám bemutat a témához kapcsolódó néhány hazai kutatást és közli a kutatások fő megállapításait. Ezek sokfélesége önmagában is jól illusztrálja az életminőség-fogalom különböző aspektusait és a különböző módszertani megközelítéseket.

Sándor Anikó tanulmányában azt vizsgálja, hogy milyen támogatás áll rendelkezésre ma Magyarországon a magas támogatási szükséglettel élő személyek számára az önrendelkezéshez, és fontos adalékot szolgáltat a különböző lakhatási formákban élő személyek élethelyzetének feltárásához és a hatékonyabb támogatásuk megszervezéséhez.

Bognár Virág kutatásának célja annak feltárása, hogy a súlyos és halmozott fogyatékossgal élő felnőttek miképpen kapcsolódnak a környezetükhöz; milyen céljaik, vágyaik vannak, melyekből a felnőtt támogatási szolgálatok kiindulhatnak. Az eredmények alapján a közös sajátosságok mellett kirajzolódik egy 'egyéni támogatási szükségleti csomag' iránti igény is, ami az ellátások szervezésének alapját képezheti. A kutatás több hiányzó ellátásra is rámutatott, ilyen például a rendszeres családi környezetben kívüli napi tevékenység biztosítása, a kortárs közösségi részvétel, az átvezetés önálló vagy lakóotthoni életformára, valamint a lelki egészség biztosítása.

Gurbai Sándor írásában fogyatékossgal élő személyek szociális intézményeiben folytatott ombudsmani helyszíni ellenőrzések tapasztalatai alapján fogalmaz meg az ott élő emberek életminőségére és alapvető emberi jogainak érvényesülésére vonatkozó rendszerszintű következtetéseket.

Kopasz Marianna szakirodalmi áttekintése az angolszász országokban lezajlott intézménytelenítési folyamatot kísérő, az egyes lakhatási formák ellátási költségeire és életminőség-kimeneteire irányuló kutatások fontosabb megállapításairól ad összefoglalót, és veszi számba azokat a módszertani dilemmákat, amelyek az életminőség- és költségvizsgálatok tervezése során merülnek fel.

Terjedelmi korlátok miatt a tematikus számból kénytelenek voltunk kihagyni két tanulmányt, amelyek várhatóan az *Esély* későbbi lapszámaiban jelennek majd meg. Ezek közül az egyik *Bernát Anikó és munkatársainak* tanulmánya, ami összehasonlító elemzést nyújt az értelmi fogyatékossgal, valamint a súlyos és halmozott fogyatékossgal élő felnőttek életminőségéről három lakhatási

formában: nagy létszámú bentlakásos intézetekben, lakóotthonokban és magánháztartásokban. Az írás értelmezi és elemzi a megállapítások lehetséges okai, valamint azok korlátait.

A másik később megjelenő tanulmány pedig *Petri Gábor és Kozma Ágnes* kritikai elemzése, amely egy adott férőhely-kiváltási pályázat tapasztalatai kapcsán azt elemzi, hogy Magyarország miként, milyen kontextusban és milyen eredménnyel kezdett neki a fogyatékos emberek bentlakásos intézeteinek lebontásához.

A tematikus szám aktualitását a jelenleg folyó férőhely-kiváltási program adja, amely keretében korábban nem látott mértékű forrás áll rendelkezésre a fogyatékos emberek közösségi életvitelének előmozdítására. Reményeink szerint az itt közölt tanulmányok ezek tervezéséhez és értékeléséhez hasznos tartalmi és módszertani szempontokat nyújtanak majd.